

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 657.446

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ПОДАТКОВОГО КОМПЛАЄНСУ

О.В.Лега

к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського
державного аграрного університету

ORCID: 0000-0002-0989-8000

П.Г.Перерва

д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу Національного
технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ORCID: 0000-0002-6256-9329

INTELLECTUALIZATION OF TAX COMPLIANCE PROCESSES

O.V. Leha

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting
and Taxation, Poltava State Agrarian University

ORCID: 0000-0002-0989-8000

P.G. Pererva

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business
Economics, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv)

ORCID: 0000-0002-6256-9329

***Анотація.** Доповідь присвячена інтелектуалізації податкового комплаєнсу – системи заходів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності діяльності підприємств вимогам податкового законодавства. Розглядаються основні принципи інтеграції норм податкової дисципліни у внутрішні процеси організацій, методи оцінки податкових ризиків та шляхи їх мінімізації.*

***Ключові слова:** податковий комплаєнс, податкові ризики, податковий контроль*

Abstract. *The report is devoted to the intellectualization of tax compliance – a system of measures and procedures aimed at ensuring compliance of enterprises with the requirements of tax legislation. The basic principles of integrating tax discipline norms into the internal processes of organizations, methods of assessing tax risks and ways to minimize them are considered.*

Keywords: *tax compliance, tax risks, tax control*

Податковий комплаєнс є важливим елементом фінансової стратегії сучасних підприємств, спрямованим на забезпечення відповідності діяльності організації податковому законодавству, мінімізацію ризиків і підвищення рівня податкової дисципліни [1-18]. У сучасних умовах інтелектуалізації, глобалізації та цифрової трансформації фінансових процесів податкові органи посилюють контроль за виконанням податкових зобов'язань, а підприємства змушені впроваджувати ефективні механізми податкового управління для уникнення штрафних санкцій і репутаційних втрат [2, 7, 14].

Податковий комплаєнс є комплексною системою заходів, що включає моніторинг змін у законодавстві, розробку внутрішніх політик і процедур, впровадження автоматизованих систем контролю, а також навчання персоналу. Він не тільки забезпечує дотримання податкових норм, а й сприяє підвищенню ефективності фінансового менеджменту, створенню прозорості корпоративної культури та залученню інвесторів [3, 9, 17].

З огляду на зростаючу роль податкового комплаєнсу в управлінні підприємствами, актуальність даного дослідження полягає в необхідності розробки ефективних підходів до впровадження податкового комплаєнсу, визначення його впливу на діяльність підприємств і оцінки можливих ризиків, пов'язаних з недотриманням податкового законодавства [7, 13, 17].

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Основною метою дослідження є аналіз концепції інтелектуалізації податкового комплаєнсу, його ролі в системі фінансового менеджменту підприємства та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності податкового контролю. Для досягнення цієї мети визначено наступні завдання:

1. Визначити сутність та ключові складові процесу інтелектуалізації податкового комплаєнсу.
2. Проаналізувати нормативно-правове регулювання інтелектуалізації податкового комплаєнсу на міжнародному та національному рівнях.
3. Розглянути основні моделі інтелектуалізації податкового комплаєнсу, що використовуються у світовій практиці.
4. Дослідити вплив інтелектуалізації податкового комплаєнсу на фінансову стабільність і репутацію підприємства.
5. Визначити основні ризики, пов'язані з недотриманням інтелектуалізації податкових вимог, та методи їх мінімізації.
6. Оцінити роль інтелектуалізації цифрових технологій та автоматизованих систем у податковому комплаєнсі.
7. Надати практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів податкового контролю та управління податковими ризиками.

У міжнародній практиці існує кілька моделей інтелектуалізації податкового комплаєнсу, кожна з яких має свої особливості та використовується залежно від специфіки підприємства та вимог регуляторних органів:

1. *Превентивна модель* – спрямована на попередження порушень податкового законодавства через впровадження жорстких внутрішніх процедур контролю, автоматизованих систем обліку та аналітики.
2. *Реактивна модель* – орієнтована на виявлення та виправлення податкових порушень після їх виникнення шляхом проведення внутрішніх аудитів та аналізу податкових ризиків.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

3. *Інтегрована модель* – передбачає тісну взаємодію між податковими органами та підприємствами на основі партнерського підходу, що дозволяє мінімізувати ризики та забезпечити прозорість податкових процесів.

4. *Технологічна модель* – заснована на використанні інтелектуалізації цифрових інструментів, таких як штучний інтелект, блокчейн, великі дані та автоматизовані системи управління податковими процесами.

5. *Модель відповідального комплаєнсу* – передбачає формування культури інтелектуалізації податкової доброчесності серед персоналу підприємства, що включає навчання, підвищення обізнаності та впровадження етичних стандартів у податкову політику компанії.

Податковий комплаєнс є невід'ємною складовою ефективного фінансового управління підприємством, що сприяє зниженню податкових ризиків, підвищенню рівня податкової дисципліни та зміцненню репутації компанії. Впровадження технологій інтелектуалізації податкового комплаєнсу дозволяє уникнути штрафних санкцій, запобігти фінансовим втратам та підвищити інвестиційну привабливість підприємства.

Ефективне управління податковим комплаєнсом потребує системного підходу, що включає впровадження сучасних цифрових технологій, постійний моніторинг змін у законодавстві, розробку внутрішніх процедур контролю та навчання персоналу. Використання інтегрованих моделей податкового комплаєнсу дозволяє підприємствам зменшити податкові ризики та забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Одним із ключових викликів у сфері інтелектуалізації податкового комплаєнсу є зростаюча складність податкового законодавства та посилення регуляторного контролю. У зв'язку з цим підприємствам необхідно адаптуватися до нових вимог, використовувати інноваційні методи аналізу податкових ризиків і впроваджувати передові практики корпоративного управління.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Подальші дослідження у сфері податкового комплаєнсу мають бути зосереджені на розробці нових технологічних рішень для автоматизації податкового контролю, аналізі ефективності різних моделей податкового управління та оцінці впливу міжнародних стандартів на податкову політику підприємств. Успішна реалізація інтелектуалізації податкового комплаєнсу сприятиме підвищенню прозорості бізнес-процесів, зниженню корупційних ризиків та формуванню стійкої податкової системи в умовах цифрової економіки.

Література

1. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
2. Кравчук А. В., Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ "ХПІ" (екон. науки). Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
3. Прийдак Т.Б., Яловега Л.В., Лега О.В., Мисник Т.Г., Зоря С.П. Розвиток цифрової компетентності як умова забезпечення конкурентоспроможності майбутніх економістів // *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 73 (5), с. 28–47, 2019. doi: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.3035>.
4. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелєва Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.
5. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності: підруч. / за ред. П.Г.Перерви, С.А.Меховича, М.І.Погорєлова. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. 1080 с.
6. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Екологічний податок: особливості обліку і оподаткування у контексті нормативно-правових змін // *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 231–242.
7. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю підприємства // *Маркетинг: підручник* / За ред. О.А.Старостіної. К.: Знання, 2009. С. 461-518.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

8. Лега О.В. Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів // *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 259–266. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct54-41>

9. Плаксієнко В.Я., Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б., Мокієнко Т.В., Канцедаль Н.А. Управлінський облік: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / за ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава : ПП «Астроя», 2018. 250 с.

10. Лега О. В. Інтернет-торгівля: облік та оподаткування // *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 43. С. 161-166.

11. Прийдак Т.Б., Яловега Л.В., Лега О.В., Мисник Т.Г., Зоря С.П. Розвиток цифрової компетентності як умова забезпечення конкурентоспроможності майбутніх економістів // *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73. Вип. 5. С. 28–44.

12. Лега О. В. Податкова звітність: еволюція визначення // *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. С. 300–303.

13. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч.посібник для інж.-техн.вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288с

14. Nagy S., Pererva P.G. Compliance principles // *Universum View 9. Economics and management: conference materials*. Vinnytsia: NilanLTD, 2018. P. 89 96.

15. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.

16. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012.-703 с.

17. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veress Somosi. Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. 689 p.

18. Перерва П.Г., Косенко А.В. Розвиток організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на основі функціонального підходу // *Економіка розвитку*. 2009. № 1. С. 11-16.